

Kassarimaa

Nr 17

*Iga kevad on kordumatu –
ärkav loodus ja pungade lõhn.
Aastad mööduvad märkamatult
nagu tuulest viidud õhk.
Olnud hetki on helgeid ja ilusaid
mälukildude peeglites
rõõmud jagades suureks said
elu kumma'stes reeglites.*

Marje Hadje

Veelkord sukasäärest

Eesti Rahvuskultuuri Fondi (ERKF) Lepa Anna Sukasääre nimeline allfond on loodud 15. septembril 1999. aastal eesmärgiga toetada Kassari saare haridust ja omakultuuri, seega saare arengut.

Sel sügisel saame sukasäärest maksta esimest stipendiumi. Nüüd on käes aeg, kus vaja otsustada, milliste kriteeriumide järgi seda tehakse, näiteks:

- ▲ kas saaja peab olema kassarlane
- ▲ kas makstav summa on nelja või viiekohaline
- ▲ kas stipendiumi makstakse iga aasta või harvemini
- ▲ kas korraldada eelvoor jne jne

- ▲ Fondi tööd korraldab haldusnõukogu ja sinnagi on inimesi vaja.

Niisiis:

Ettepanekuid fondi töö korraldamiseks ja kandidaatide osas ootame hiljemalt jaanipäevaks. Nii suulised kui kirjalikud ettepanekud on oodatud. ERKF-i stipendiumide taotlusvoor toimub 1. septembrist 15. oktoobrini.

Merike Niimann

Kassari rahvale

Jürikuu 18. päev läheb ajalukku vabariikluse võidupühana – 25 aastat (1981-2005) on alati võitnud vabariikluse eitajad, aga sellel päeval tunnistas riigikohus rahvalike ühenduste õigust osaleda omavalitsuste juhtimises.

Siinkirjutaja on alati toetanud vabariikluse põhimõtet. Õiguskantsler vastas siinkirjutajale: Lugupetud Aarne Maripuu. Täna Teid 14. märtsil saabunud kirja eest valimisliitude kohta. Teatan, et Teie informatsioon on võetud teadmiseks. Lugupidamisega Allar Jõks.

Minu kirja lisadeks olid ÜKSKI RAHVAS EI TAHA KADUDA, HALDUSKORRALDUSEST, MEETMED MAAELUS ÜHISKONDLIKU LEPPE JAOKS, mis kõik on ka KASSARIMAAS ilmunud. Neljas lisa oli VABARIIKLUSE ISAD – VIIS MEEST AMEERIKA ÜHENDRIIKIDEST, mida ma ei ole KASSARIMAALE varem pakkunud.

Aarne Maripuu
Kärdlas, 2005. aasta jürikuu 18. õhtul

Härra Allar Jõks
Eesti Vabariigi Õiguskantsler
Tõnismägi 16
15193 TALLINN

Valimisliitude eitamisest ja valimistel erakondade eelistamisest tingitud kahjust vabariiklusele, Teie seisukoha toetuseks rahvalike ühenduste poolt vaadatuna, et lõpetada

eestimaalaste vähenemine 500-1000 kaupa kuus.

Siinkirjutaja on kolmanda põlve haritlane, lähtub kolme põlve 150-aastastest teadmistest ja kogemustest rahvalikes ühendustes.

Inimkond tunneb kuut ühiskonnakorda ja erakonnad on võimalikud alles arenenud kolmanda ühiskonnakorra ajal. Eesti ei ole oma ajaloo jooksul küündinud arenenud kolmanda ühiskonnakorrani. Ühiskonnakordi ei saa üle hüpata, neid läbitakse ainult arenedes. Tsaari-Venemaa oli varajases kolmandas ühiskonnakorras ja bolševikud paiskasid Tsaari-Venemaa tagasi kaks ühiskonnakorda. Kümnenädi 1977-1987 keskpaigani (1981) oli Tsaari-Venemaa (NLiit) ametlikult esimeses ühiskonnakorras – enamusel rahvast ei olnud võimalust liikuda mitte ainult välismaal, vaid isegi kodumaal – puudusid isikutunnistused, kõik olenes majandijuhi omavolist. (Lisa 1)

Kõige paremini teatab erakondade puudumisest varajases teises ühiskonnakorras Eesti erakonnaseadus, mis

1. nõuab mõtteviiside kirjapanekut ametiasutuses – vastuolu vabariiklusega, seega vabariigi põhiseadusega;
2. valib erakondade liikmete arve suvalisest jadast – 50, 100, 200, 500, 1000, 2000, 3000 jne., inimesed on samastatud puuhalgudega, pealegi kui mõtteviis tuleb ametiasutuses kirja panna, peab see käima iga isiku kohta ja erakond peab algama ühest isikust, isikul peavad olema võrdsed võimalused erakonnaga.
3. kui kaks korda ei saada valimistel riigikokku, tuleb erakonnal laiali minna – Eestis on ainuedukas seitsmeastmeline omavalitsus - inimene, perekond, talu, küla, vald, maakond, riik, kõige tähtsam on esimene, iga järgmine teeb seda, mida eelmised ei saa teha – miks ei tohi erakond tegutseda inimese, perekonna, talu, küla, valla, maakonna tasemel ja mitte soovida riigi tasemel tegutseda? (Lisa 2)

Eesti arenguastmel ei saa olla erakondi (ühisele eesmärgile erinevate pürgijate liite), saavad vaid olla seltskonnad (hetkehuvides kokkuklopsitud rühmitused).

EKP (kuni 108000 liiget) ei olnud erakond, seda näitab sunduse kadumisel 77% rahulik laialiminek, ainult 23% sai tuumikuks end erakondadeks pidavatele seltskondadele, kes kõik jäävad EKP (õigemini selle kõige eluvõõrama osa) tasemele ehk ei taipa midagi viiest igavesest põhitõest. Valimisliitude keelamine tekitab uuesti EKP ja veelgi madalamal tasemel, sest EKP-st lahkunud 77% asendub eelkõige EKP 23% tasemel olijatega.

Erakondade teesklemine varem kui erakonnad saavad tekkida on meile 1987.aastast alates maksma läinud vähemalt 250000 eestimaalast (suremus ületab sündivuse). (Lisa 3)

Eesti on vabariik, järelikult peab meil maksma vabariikluse põhimõte. Thomas Jefferson (1743-1826) mõistis riigivanemana 1801-1809, et kui ei ole rahvalikke ühendusi, siis isiklikud ja riiklikud ühendused osutuvad saamatuiks, vähiklikeks, hoolimatuiks, pistiselembesteks, kalliteks tulemustega võrreldes, kuritegelikeks. (Lisa 4)

Kõige vanemad on rahvalikud ühendused, nende tekkimise aega ei teatagi. Teisena tekkisid isiklikud ühendused 14000-70000 aastat tagasi. Kõige nooremad on riiklikud ühendused, näiteks vepslaste riigi (pealinn oli Staraja Ladoga linna kohal) 1250.aastapäeva tähistati 2004.aasatl, NLiidu alal oli vanim riik Urartu (umbes 3000 aastat tagasi). Eestis on erakondi teesklevad seltskonnad tegelikult riiklikud ühendused – peetakse üleval maksumaksjate rahaga.

2002.aasta jõulukuu 12.päeval kell 12 tunnistas küll riigikogu kaudselt vabariikluse põhimõtet, kuid väga ränkade vigadega EKAK on samuti süüdi vabariikluse põhimõtete eiramises ja valimisliitude keelamises:

1. kodanikeühiskond on eesti keeles vabariik ja EKAK'i asemel tuleb kehtestada vabariikluse põhimõte;
2. kodanikeühiskond on sobiv mõiste kuning-, keisri-, tsaari-, vürsti-, hertsogiriikide puhul,

- sest neil on *alamad* ja nad on sunnitud rakendama osaliselt *vabariikluse põhimõtet*, et säilitada kuningaid, tsaare, keisreid, vürste, hertsogeid;
3. *kodanikeühiskond* = *kodanikuühiskond* on väär, sest arvatakse vaidlus käivat tasemel *munaderoog* = *munaroog*.
 4. *kodanikeühiskonna* kõlbmatust *vabariigi* asemel näitab vajadus selgitada, et kodanikeühiskond käib ka mittekodanike, kodakondsuseta isikute ja teiste riikide kodanike kohta.
 5. EKAK'i rängim viga on *isiklike ühenduste* olematus EKAK'is, millest tulenevad nende pidamine *rahvalikeks ühendusteks* ja *rahvalike ühenduste* pidamine *ettevõtete*ks, valesti tõlkides koguni *äriühinguteks* või *majandusühinguteks*, prantsuse sõna *organisation* vale kasutamine.
 6. arenevates riikides rahastatakse 30-70% rahvalike ühenduste kulutustest maksumaksjate rahast, sest nii on kasulik, kuid mitte kunagi 100 sajandikku, sest tegutsetakse põhitegevuse kõrvalt;
 7. lootusetult nõrk EKAK *vabariikluse mõhimõtte* asemel ei võimalda *rahvalike ühenduste* rahastamist, küll aga soodustab *rahvalike ühenduste* riigistamist, nende lõimitamist riiklike ja isiklike ühenduste ees, reetma *vabariikluse põhimõtet*.
 8. NLiit ammendas end kümnendi 1977-1987 keskel (1981) ja sellest ajast on võimalik *vabariikluse põhimõtte* rakendamine, 25 aastat mahajäämust on meile maksma läinud vähemalt 250000 eestimaalast;

ÜLITÄHTIS ON VÕIMALDADA RAHVALIKEL ÜHENDUSTEL OSALEDA OMA NIMEKIRJADEGA VALIMISTEL KUNI MOONUTATUD VALIMISTEST POLE ÜLE MINDUD VABADELE VALIMISTELE, RAHVALIKE ÜHENDUSTE SUNDIMINE RIIKLIKE ÜHENDUSTE (EKSLIKULT ERAKONDADE) NIMEKIRJADESSE ON VABARIIKLUSE PÕHIMÕTTE EIRAMINE.

Vabariikluse põhimõte tähendab *rahvaliku osa*, *isikliku osa* ja *riikliku osa* olemasolu. *Rahvaliku osa* moodustavad *rahvalikud ühendused*. Rahvalikud ühendused teevad seda, mida isiklikud ja riiklikud ühendused ei saa, ei oska, ei taha teha.

Ülimalt oluline on naiste ja meeste, erinevatest rahvustest ja erinevate keeltega, erineva vanusega inimeste võrdne osalemine rahvalikes, isiklikes ja riiklikes ühendustes. Esimest korda tuli Eestima rahvalike ühenduste suurkogu kokku 2001.aasta algul – siis oli Eestis 14500 rahvalikku ühendust. Rahvalike ühenduste suurkogu on kokku tulnud neli korda ja 2004.aastal esindas ta juba 22000 rahvalikku ühendust. Suurkogude vaheaegadel tegutseb 28-33 liikmeline esinduskogu. RAHVALIKE ÜHENDUSTE SUURKOGUDEL JA ESINDUSKOGUDES ON ALATI OLNUD NAISTE JA MEESTE, RAHVUSTE JA KEELTE, VANUSELINE KOOSSEIS JUST SELLINE NAGU TA ON EESTI ÜHISKONNAS. Ainult rahvalikud ühendused on võimelised rakendama vabariikluse põhimõtet, lähtuma igavestest põhitõdedest ja lõpetama eestimaalaste vähenemise 500-1000 kaupa kuus. RAHVALIKEL ÜHENDUSTEL PEAB OLEMA VÕIMALUS OMA NIMEKIRJADEGA PÜRGIDA VALITAVATESSE KOGUDESSE. Vabariiklus põhineb rahvalike, isiklike ja riiklike ühenduste võrdsetel võimalustel.

(Lisad 1, 2, 3 ja 4)

Aarne Maripuu
Sadama tn. 10
92411 Kärkla
telefonid 5053145, 4696126, 4633012

Kärklas, 2005.aasta paastukuu 9. päeval

Talvine suvemälestus

Kes meist poleks kuulnud legende, ajalugu või muistendeid Egiptusest. See on üks enim uuritud, kuid ikka küsimusi tekitav riik. Egiptlased nimetavad oma maad mustaks ja punaseks maaks, sest Niiluse ääres on must ja viljakas muld, kuid sellest edasi laiub kõrb.

Oma silm on ikka kuningas, vaja vaatama minna! Jaanuari alguses saigi reisikotid pakitud, rinnus ootus leida suvesoojust Niiluse kruiisilt. Tallinnast suundus otselend Egiptusesse, mis kestis oma 4 tundi. See oli meie jaoks kõige pikem lennureis, polnud meist kumbki enne nii pikalt lennanud. Maandudes HURGHADA's ootas meid ees tõeline uskumatus: ümberringi kõik kollane ... puha liiv ja liivaväljad ... soe mahe tuul paitamas põski. Algas oli igatahes paljutootav. Reisiseltskond oli kaheteist-liikmeline, lisaks veel eestlasest grupijuht.

Kogu nädal aega kestnud reis oli täis tihedat kultuuriprogrammi – Karnaki ja Luxori tempel, Kuningate org, kuninganna Hatchepsut'i tempel, Memnoni kolossid, Edfu tempel, Kom Ombo tempel, Philae tempel, Assuani tamm, Kitcheneri saare botaanikaaed, kivitöökoda, lõhnaõlide baasõlide tehas, bambusmaalide galerii. Ööbimine toimus nii hotellides kui ka Niiluse kruiisilaeval. Meid laeval teenindav personal koosnes kristlastest. Siinkohal on aeg meelde tuletada, et 90% egiptlastest on moslemid ja ülejäänud kristlased.

Kultuuride erinevus andis tugevasti tunda. Mitmel hommikul äratasid meid kutsehõiked moslemite hommikupalvusele, mis oli meile päris võõras. Näha mehi ringi jalutamas meie mõistes „öösärkide“ või „hommikumantlitega“ oli pärist tükk aega harjumatu. Ka põhjamaine temperament ja külmus muutus äratuntavaks. Egiptlased on ise väga temperamentsed ja julged, vahel suisa liiga pealetükkivad. Turul jalutades tundsid end hulga turvalisemalt, kui

kaasa tuli mõni meessoost grupiliige. Kui kaupmehed nägid sinu pilku langemas mingile esemele, siis tabasid nad selle lennult ja olidki juba hopsti su juures oma kaupa pakkumas. Peale esimest templi külastust sain aru, kui head on päikseprillid, sealt tagant ei näinud keegi sinu hüplevat pilku värvikirevatele riistele ja lõpututele suveniiridele. Muidugi on võltskauba levik seal väga suur ning hea tava ütleb, et kui oled ise hinna välja pakkunud ja kaupmees on sellega nõus, siis on sul kohustus kaup ära osta.

KUNINGATE ORG. Kaugel Niiluse kallastest on Kuningate org, mis asub kõrbekaljude vahel Teeba lähedal. Kuna püramiididest varastati vaaraode varandust, hakati hauakambreid ehitama Kuningate orgu. Kõik hauakambrid (peale ühe) rüüstati. Teadlased on leidnud puutumatuna vaid Tutanhamoni hauakambri.

Templi seintel kujutatakse enamasti jumalatele pühendatud rituaale ja alistatud rahvaste toomist kuninga ette või nende hävitamist. Tekstid ja reljeefid ei olnud sageli mõeldud inimestele vaatamiseks-lugemiseks. Seistes suure templiseina ees võib veenduda, et kirja nende ülaosal ei küünigi inimsilm lugema. Need olid jumalate tarbeks.

KOLME AASTAAJA JÕGI. Egiptust

nimetati Niiluse anniks, sest sealt sai toitu (kalu), seal kasvas papüürus ja kui Niiluse vood üle kallaste tõusid, tekkis jõe äärde rammus muda. Jõgi jaotas põllumeeste aasta kolmeks: "üleujutuste aeg", kui ei tehtud põllutöid (kestis juulist oktoobrini), "tärkamise aeg", kui künti ja külvati (novembrist veebruarini) ja "viljakoristuse aeg" (märtsist juunini).

PEREKONNAELU. Muistses Egiptuses elasid inimesed enamuses külates. Majad ehitati päikese käes kuivatatud tellistest. Majade katustel valmistati toitu. Muistsed egiptlased abiellusid varakult, tüdrukutest said pruudid 12-aastaselt ja poisid võtsid naise 14-aastaselt. Siiani on säilinud poiste ümberlõikamine ja ka tüdrukute lõikamine.

Ma ei suuda siin kõike nähtud ilu ega saadud emotsioone edasi anda, selleks tuleb ikka ise kohale lennata. Loodan siiski, et lugejad mingi pildi Egiptusest ikka said.

Heli Tuisk

Konnichiwa, Kassarimaa!

Tervitusi teile kõigile ja ka mulle väga armsaks saanud Kassari saarele!

Mõni teist isegi ehk veel mäletab mind ... või kui mitte mind, siis Naba talu ikka teate ... olen seal veetnud suurema osa oma suvevaheaegadest. Vanaema Hiivi juures suvitamas ... suvekodus.

Nüüd elan aga hoopis teisel pool maakera, nimelt Jaapanis, Kyushyu saarel, Jaapani lõunaosas. Elu siin on kodusest Eestist küll väga teistmoodi, aga see-eest väga huvitav.

Elan ühes väikelinnas nimega Beppu. Turismibrošüürid ütlevad, et Beppu on suurepärane linnake vanadele inimestele ja lastega peredele ... vaikne, rahulik, ja turvaline ... lisaks sellele leidub siin pea iga nurga peal *onsene*. Need on kuuma allikaveega basseinitaolised vannid, mis on tervisele väga kasulikud, eriti vanadele väsinud liikmetele. Eks neil ole kuigi palju õigus ka ... kuigi palju.

Peale kohalike elanike elab siin veel pea 2000 rahvusvahelist üliõpilast rohkem kui 70. erinevast regioonist ja ligi 4500 Jaapani noort tudengit, kes kõik käivad minuga ühes koolis, mis kannab nime Ritsumeikan Asia Pacific University (APU). Peale meie kooli on siin veel ülikoole, nii et võib vast Bepput ka ülikoolilinnaks kutsuda. Kuigi seda vist eriti ei reklaamita, sest üliõpilasi, eriti välismaalasi peetakse kohati väga lärmakateks ja tülikateks olevusteks, kes ei taha eriti Jaapani kommetest ja reeglitest kinni pidada. Samas nii mõnigi kord võib meie ülikoolilinnakus kohata turismigruppe, kes on meie kooli külastama tulnud just nimelt selleks, et neid samu välismaalasi ka oma silmaga lähemalt vaadata ja ehk isegi paar sõna vahetada.

Meie ülikoolilinnak asub mäe otsas ja mõtlen päris Mäe otsas. All-linnast kooli jõudmiseks kulub bussiga umbes pool tundi, aga bussisõidud on toredad. Alati on bussi peal keegi tuttav, kellega vesteldes aeg ruttu möödub.

Tervitan kõiki Kassari vanaemasid ja soovin neile lustakaid lapselapsi ning HEAD Tervist!

Tuuli Tammoja Jaapanist

14. juuni 1941

Aastad 1940-1941 on süngemad aastad eesti rahva ajaloos. Siis alustasid eesti kommunistid koos vene kommunistidega verist ja julma tegevust Eestis Moskva juhtimisel. Läbiviijaks Eesti riigi hävitamiseks saatis Stalin peale Eesti okupeerimist oma eriesindajaks Eestisse A. Ždanovi, kes juhtis võimu ülevõtmist kommunistide poolt (nn juunirevolutsioon).

Peale 6. augustit 1940, kui Eesti võeti NSV Liidu koosseisu, saabus Eestisse ka Sergei Kingissepp (V. Kingissepa poeg), et eestlastele isa eest kätte maksta. Algasid eesti rahva parimate poegade arreteerimised, mahalaskmised ja Siberisse saatmised. 1940.a teisel poolel ja 1941.a talvel hakkasid kaduma jäljetult inimesed, kes läksid hommikul tööle ega pöördunud enam kunagi tagasi. Nii juhtus ühe minu sugulase Ada Lellepiga, kes ka kadus jäljetult.

Süngemaks päevaks Eesti rahva ajaloos oli 14. juuni 1941. Mäletan hästi seda suvist päeva, ilusat päikesepaistelist ilma. Meil oli käsil põllutööd: kesa sügiskülviks ettevalmistamine ja sõnniku vedu.

Läksin hommikul karjamaalt hobuseid tooma (neid oli kaks, Siki ja Murki). Hoidsin valjastest, teine teises käes. Järgi hoides kippusid nad ikka kaklema.

Kui jõudsin kuivati juurde mäele, tuli Orjaku poolt vene ZIS-5. Kastis seisid püsti kaks täägitud püssidega piirivalvurit ja pinkidel istusid Teesalud: August, Anete, Valter ja Herta. Möödudes minu eest umbes 30 meetri kauguselt. Tervitasid ja lehvitasid mulle.

Ei teadnud midagi kurja aimata. August oli varemalt vallavanem. Arvasin, et ehk viiakse kusagile asja pärast.

Jõudnud koju, tuli naabrinaine Männi Liisa meile ja rääkis kurba uudist, et käib küüditamine. Inimesed viiakse kodunt ära „külmale maale“. Siis oli ka minul selge, kuhu Teesalud püsside vahel viidi.

Minu isa, kes paljudesse poliitilistesse sündmustesse suhtus ükskõikseltselt, selgitas: „See ei ole õige asi, kui inimesed viiakse kodust ära ilma kohtuta, midagi on selles riigis korrast ära“.

Seekord Kassarist teisi ei viidud kui Teesalud. Vaemlast viidi kaupluste omanikud Aleksander Villmann ja Gustav Järva.

Täpsemalt öeldes toimus „eliidi“, politseinike, kaitseliitlaste, arstide, kaupluste omanike, tuntumate ühiskonnategelaste perekondade küüditamine Venemaale.

Hoopis aktiivsem oli 3. juuli küüditamine, kui käis juba sõda Saksamaa ja NSV Liidu vahel. Kassarist viidi seekord Peeter Steinberg ja August Kersen (Sulli Kusti).

Peale 14. juunit hoidis Kusti end peidus. Magas heinamaal küünis. Tuli aga õnnetuseks just selleks päevaks koju magama, arvas, et nüüd enam midagi ei tehta. Sakslased on nii lähedal. Ja ta viidi ära.

Eestist viidi siiski ära ainult mehed. Naised ja lapsed viidi Harkusse. Olid seal kuni sakslased okupeerisid Hiiumaa. Siis said koju tagasi tulla.

1941.a talvel veebruaris viidi ära Kask Verner ja Kuru Verner. Tema süüks oli see, et 1924. aastal teenis Verner Eesti kaitseväes ja võttis osa 1. detsembri ülestõusu likvideerimisest.

Sellised on minu mälestused nendest kurbadest päevadest, mida arutasime ja täpsustasime koos Kalju Kasega.

Ervin Norgan

Ühe Kassari poisi lugu

Mäealuse külas Altmäe talupidajate Juhan ja Leena Tamme perre sündis 24. jaanuaril 1902. aastal viienda lapsena poeg Anton. Koolis käis ta tollases Kassari algkoolis. Ta olevat olnud elav teadmishimuline poiss. Kuna nende naabruses asus vene piirivalve kordon (praegu A. Kalda majamuuseum), siis oli poiss sagedane külaline vene rahvusest piirivalvurite juures ja nii õppis ta ka vene keelt, mida hiljem veel täiendas.

Sõjaväekohuslase ikka jõudes tuli ta Tallinna ja asus aega teenima auto-tankirügemendis. Sundaja möödudes jätkas töötamist ülejateenijana.

1928. aastal abiellus Anton Kassariist Jäneda talust pärit Helene Krumholtsiga. Perre sündisid lapsed Aino ja Ilmar. 1934. aastal muutis ta eesnime. Antonist sai Ants.

1936. aastal lahkus ta sõjaväest ja asus tööle haridusministeeriumis tollase haridusministri Voldemar Pätsu (president Konstantin Pätsu vend) autojuhina.

24. veebruaril 1938. aastal autasustati Ants Tamm Eesti Vabariigi 20. aastapäeva puhul Eesti riigile ja rahvale osutatud teenete eest Valgetähe teenetemärgi I klassi medaliga. 1939. aastal, kui Voldemar Päts oli sunnitud segaste aegade tõttu Eestist lahkuma, jätkas Ants Tamm töötamist haridusministeeriumis.

1944. aastal, enne Vene sõjaväe teistkordset sissetungi Eestisse, tahtis Ants Tamm kodumaalt lahkuda, kuna kartis siiajäamisel saada arreteeritud teenistuskäigu pärast ohvitseride koosseisus ajateenijana ja seotuna haridusministri Voldemar Pätsuga. Küüditamisohtu oleks võinud sattuda ka tema perekond.

Nii tuli ta 1944. aasta sügisel Kassarisse koos perekonnaga, et Orjakust Rootsi minna. See ei õnnestunud. Sõrult läks ta üksi laevale, kuna naine jäi laste juurde, sest kõigile kohta ei olnud.

Rootsis töötas ta aastaid terasmööblivabrikus keevitajana ja võttis aktiivselt osa sealsete eestlaste ühistegevusest. Ta rääkis, et eestlased olid rootsaste seas kõrgelt hinnatud püüdlikkuse, kohusetunde ja teadmishimu poolest.

Ants Tamm külastas Eestit esimest korda 1964. aastal turistina ja 1973. aastal külalisena laste juures. Abikaasa Helene suri Eestis 1962. aastal. Lapsed on saanud teda Rootsis korduvalt külastada. Eestisse tagasi tulla ta ei tahtnud, sest elu Eestis ei olnud talle kuigi vastuvõetav. Ei lastud teda ju kordagi Kassarisegi. Ants Tamm suri Rootsis ja on maetud Eskilstuna surnuaeda.

Aino ja Ilmar

Mälestusi Kassarimaa minevikust ajavahemikul 1920-1941

Leida-Kersen Touart

Materjal on pärit Hiiumaa Muuseumi fondidest.

Kui pääle Esimest Maailma Sõda a. 1914-1918 ja hilisemat Klassisõda Eesti Kodanlik Valitsus maareformi põhjal kuulutas endiste Baltiparunite mõisad ja maad riigile kuuluvaks, juhtus nii ka Kassari mõisaga, millist valdas parun Stackelberg oma suguvõsaga. Saare ilusamasse paika oli puust kahekordne härrastemaja rajatud, koos kõigi juurde kuuluvate hoonetega, omandanud saare südamikule kõige parema pinnase põldudeks, mis aastal see kõik sündis, on kahjuks teadmata, teavet mõisa ehitamise kohta hankida on peaaegu praegu võimatu.

Härrastemaja sisaldas väga palju tube ja saale, millised olid möbleeritud uhkete mööblitega, seinu katsid kallid tapeedid, ahjud tehtud muustrilistest kahhelkividest.

Hoone esikülge, vastu lõunat, ilustas puust lahtine rõdu. Mõisa hooneid piiras nelinurkselt paekividest ehitatud kõrge müür, mõisa territooriumile võis siseneda kahest väravast. Esimene sissekäik oli põhjapoolsel küljel, seda kasutasid peamiselt mõisatöölised, teine lõunapoolne oli ainult "sakste" enda kasutada, paekivist müüre piirasid kõikjalt sirelid ja muud ilupuud.

Tööliste väravast sisenedes jäi paremale kellamaja, mille tornis oli suur vaskne kell, mida helistati tööliste töö- ja lõunatunni alguseks. Järgmine suur paekividest hoone, kellamajast lõunasse, oli mõisa magasiait, kellamaja ja magasiaida vahel paiknes suur puuraketega kaev. Järgmine paekividest maja kuulus mõisa aednikule, mis oli nagu piiriks mõisa õue territooriumile.

Aedniku majaga ühel joonel olid ja on praegugi veel karjalamad, või tallid, nagu tollal nimetati, tallide juurest viis tee paremale, viinaköögi juurde, mille kohal on nüüd ehitatud 2 kolhoosi tööliste elumaja. Härraste majast vasakule jäi veel suur piklik maja, milles elas mõisavalitseja ja teised "asjamehed", hiljem asus selles majas Kassari kõrgem algkool 5-6 klass, õpetajate Leskede juhatusel ja Põllutöökool õpetaja Viigandi all aastal 1927-28, mil Põllutöökool kolis Putkastesse, päälle Põllutöökooli asutati Kassari Tütarlaste Majapidamise kool, ikka samas majas, mis aga ka hiljem suleti õpilaste vähesuse tõttu, õpetajaks oli Helene Kalda ja Aleksander Loomets, kool viidi üle Paladele, see oli 1930. a. Kassari algkooli I, II, III, IV klass töötasid sel ajal n.ö külakoolimajas, majas, kus praegi kinoseansid toimuvad.

Veel kuulusid mõisale meiereihoone, milles praegu elab perekond Kask. Meiereist edasi lõuna poole, mäeseljandiku all, oli mõisa suur rehehoone, praegu sääl on vist masinate park ja rohuveski. Rehemajas töötas viljamasindamise ajal suur aurujõul töötav "garnituur" nagu tollal seda tohutut raudmürakat kutsuti, siis veel viljakuivati, mis on veel praegugi alles. Viljakuivatist mäerinnaku poole, säält kus tee praegugi keerab alla bussipaviljoni poole, laius jälle suurte mõõtmetega paekivist hoone, seda kutsuti "Mäeküüniks", kuhu põhk ja vili paigutati, teine taoline küün paikneb Sidelaste puhkekodu kahedal, üks veel Roosi pere juures.

Need tohutud paekivist hooned ehitasid kõik meie esivanemad oma lihaste jõul Saksamaalt meie rahva rõhujaile.

Mäel, või oosil, nagu nüüd nimetatakse saart läbivat kõrgendikku, kõrgus suur Hollandi tüüpi veski, sellest veidi merepoolsel küljel rinnakul paiknes n.n. "Lusthoone". Kerge puust ehitis umbes 8-10 m² pindalaga, millel oli katus puust ja laudpõrand igast küljest vaatega merele, sääl armastas paruni perekond ilusa ilma puhul istuda ja kohvi juua.

Need olid siis põhilised ehitised, mis kõik mõisale kuulusid.

Ka kuulusid mõisale 2 suurt viljapuu aeda härrastemajast lõuna poole, rahvasuus "suur ja väike rohuaed" täis õuna- ja pirnipuid, marjapõõsaid. Mõisa õuest wiis puiestee, mida rahvas nimetas "parkaia maanteeks", saart läbinud maanteeni.

Keset mõisaõuet kasvas suur tamm, mis on säilinud kuni tänaseni, sirelid, jasminid piirasid härrasmaja õue nelinurka.

Parun Stackelberg rajas ka Kassarile surnuaia, kuhu mattis igavikku läinud suguvõsa liikmed, tähistades nende hauad kõrgete marmorist ristidega, millised säilisid veel päälle Teist Maailma Sõda, siis aga leidis keegi, et on vaja need ristid pihuks ja põrmuks materdada. Tegu, mis leidis saare rahvalt hukka mõistu, olid ju siiski mingil määral kultuuriväärtused.

Päälle parunite pagemist saarelt, mis leidis aset umbes 1919-1920 paiku, rüüstasid kohalikud mõisatöölised ja teenijad härrastemaja sisustuse, mööbel ja tarbeesemed veeti laiali, jäid vaid tohtu suured tühjad saalid järele. Veidi hiljem asusid tühjaks jäänud ruumidesse endised mõisa töölised oma perekondadega elama.

Mõisa maad, loomad ja inventaar jaotati vabariigi otsusega endiste mõisatööliste vahel, paremad maatükid said need, kes olid "klassisõjast" osa võtnud, ülejäänud maa läks loosi korras teiste tööliste, ka mõnele popsikoha omanikule jätkus mõisamaast lisa, kõigile soovijatele aga mitte.

Tol ajal oli Kassaris 6 küla.

Esiküla 28 ostetud taluga, Taguküla 18 taluga, 10 ostetud talud, Kiisiküla 16 taluga, mõned neist ostetud talud, suurem osa popsikohad, Mäealuse küla oma 14 majaga, kõik popsid, Uiduküla 8 ostetud taluga ja Palade kopli küla, 21 peret, kõik popsikohad.

Kassari härrastemaja häving.

Vahemärkusena olgu ära toodud Kassari mõisa peahoone lõpp. Oli 1928. a. 1. juuni päälõuna, kui inimesed märkasid mõisa magasiaida pilpakatusest tõusvaid tuleleeki ja suitsu, seletuseks niipalju, et külarahvas oli oma jõududega ehitanud magasiaidast Rahvamaja, mille katuse alla mahtus suur saal, umbes 200 istekohaga, ruumikas näitelava kõrvalruumidega ja veel postkontor. Enda taastatud maja sai rahvas vaid paar aastat kasutada,

rahva kahju oli piiritu.

Maja hävimises süüdi olid ulakad poisikesed, kes pildusid katusele põlema süüdatud lõhkeainet.

Kuna sel päeval oli tugev tuul, kandus tuli edasi ka puust härrastemajale, mis varsti põles tõrvikuna. Kohale toodi Käinast üks tuletõrje käsitsi töötav prits, mis ei suutnud tulemõllule piiri panna, nii hävis Rahvamaja ja mõisa peahoone.

Nüüd tagasi mõisatööliste juurde, kes olid maareformiga endale maad saanud. Kuna enamik neist olid perekonna inimesed, kes elasid vanemate katuse all, hakkasid vastsed maasaajad oma kruntidele elumaju ehitama, riik andis asunikele rahalist laenu, mida kõik ka kasutasid, nii tekkis Kassaris veel üks küla Uusküla.

Ei olnud nende kodude rajamine kerge, enamus maatüki saajail oli lapsi 6 ja enam, noortel isadel emadel vaid töökad käed, aga lapsed pidid koolis käima, vajasid toitu, riiet, koolitarbeid. Mõisamaadest saadud krundi suurus oli 15 ja mõnel rohkem hektaare, enamuses olid need mõisa ääremaad, kuna paremad maatükid said sõjast osavõtnud.

Kassari mõisa juurde kuulus veel Õunaku karjamõis, mis samuti läks jagamisele maasaajate vahel, kelle loos juhtus sinna, ei saanud küll end õnneseeneks pidada, kuna Õunaku oli sellal võssa kasvanud padrik, täis roomajaid usse, sinna said maatükid 4 Kassari meest, kes oma majad sinna ehitasid.

Vilets oli tollal asunikude elu, nii toidu kui ka kehakatte koolest. Peamiseks toiduks oli kartul, leib, silk, piim, kuna või ja munad müüdi ülesostjaile, et veidigi raha saada, nende eest saadud raha oli ainuke rahaline sissetulek, mille eest osteti petrooli, soola, suhkrut. Meestele üleriided valmistati oma lambailt saadud villast, neid peeti igas peres 4-5 lammast. Pereemad kraasisid, ketrasid talve läbi, et kevadeks riidekangas valmis kududa.

Valmis kangas pesti ja värviti kodusel teel, hiljem valmistas külarätsep riidest perele kehakatted.

Voodi ja ihupesu tehti linasest kangast, linu kasvatati oma maatükil, ka talveriiet kooti kangastelgedel, kindad, sokid kooti samuti oma lambavillast.

Nii vurises talveõhtuil igas peres vokk, või kraasiti villu, ropsiti linu. See oli lõputu töö pereemal, et saada kehakatteid mehele, lastele, endale.

Jalatsid valmistati samuti lamba või vasika nahast, millised nahaparkal ära parkis ja küla kingsepp kingad, saapad valmis tegi, ei olnud ju raha, et neid kauplusest osta.

Päälle Esimest Maailma Sõda oli suur puudus paljudest ainetest, nagu petrool, suhkur, riidevärvid, pesuriie.

Olustiku suur vahe oli märgata päristalude laste ja asunikude laste vahel, päristalude koolilapsed kandsid paremaid rõivaid ja jalatseid, neil oli koolis kaasas saia või sepiku käärud, mille vahel liha, asunikude lastel ikka rukileib, mille vahel õhuke võikiht, või mõni suhkru tera.

Nigela toitumise tõttu olid lapsed kõhnad ja kahvatud. Ei olnud sel ajal koolis sooja lõunaid, hea et sai õpetaja köögist teevett, endal pidi tee ja suhkur kaasas olema.

Kassarist töötas ka meierei (endine mõisa oma), kuhu talud oma piima viisid, piim viidi Kassari Emmastesse, kus oli piima töötlemine.

Tollal loodi ka "Masina Ühistu". Asunikud masindasid kõik oma vilja endises mõisa rehes, kus asus eelpool nimetatud suur vilja masindamise "lokumatiiv", nagu siis nimetati.

Vanatalude omanikel olid kõigil suured "rehetoad", kus vilja vihud kuivatati, päälle viljavihkude kuivatamist peksti n.n. gootidega (suured puu vehmrid) viljapeadest vili välja, see töö haaras kõiki pere liikmeid, kaasa arvatud lapsed.

Järgmine oli vilja tuulamine. Suuremõõtmelisel rehelal olid mõlemas seinas kahe poolega uksed, mis vastamisi avati, laes rippus määratu suur sõel, mis oli viljaga täidetud ja millist tugevasti raputati, nii jooksis vili sõela põhja avadest rehela põrandale, põhu praht ja tühjad vilja pead jäid sõela sisse. Võib ette kujutada millist aega ja jõukulu selline töö nõudis. Hiljem ostsid jõukamad taluomanikud viljapeksu masina, mis siis pere-perelt käis vilja masindamas.

Vilja lõikus toimus sel ajal vikatiga, vanal ajal sirbiga. Mõnel vanal talul oli ka vilja lõikus masin, mida 2 hobust vedasid, kiire pidi olema masina järgi viljavihkude sidujail.

Kui vili kõik lõigatud oli, moodustati viljavihkudest n.n. vilja hakid või naprad, kuidas kusagil neid nimetati, mis koosnesid 12-14 vilja vihust, viljapead ülespoole ja seoti pealt kokku, hakid jäeti mõneks ajaks põllule kuivama, viljalõikus oli taludes raskeim töö. Kui heinatööd võis peaaegu lõbusaks pidada, siis torkavad viljatüükad ja nende sidumine oli üks ebameeldivamaid, õhtuks oli selg hullul kombel väsinud, käsivarred kõrretüügastest veriseks torgatud.

Rukki järel tuli tõuvilja koristus, kaer, oder. See töö oli kergem. Vikatiga niideti kõrs maha, rehaga kokku kuhilasse või n.n. kärpidele ja oligi kõik.

Päale tüütu talutöö, mis algas kevadel heinamaade puhastamisega, siis sõnnikuvedu kesapõllule, sõnniku laotamine, siis kündmine, äestamine, kartuli panemine, kõõgiviljade istutamine, kõik toimus käsitsi ja hobuse jõul. Ei lõppenud see töö enne, kui kartuli võtmisega.

Asundustaludes oli tavaliselt 1 hobune, vanades taludes 2.

Kassari seltsielu.

Päale tüütu ja füüsiliselt raske talutöö, vajasisid nooremad inimesed ka meelelahutust, puudusid tol ajal ju raadiod, telerid.

Ärksamad ja teotahtelisemad inimesed moodustasid "Kassari Haridusseltsi", mis aastal see täpselt toimus, on kahjuks teadmata, teada on, et aastatel 1927-28 lavastati Kitzbergi "Neetud talu", Metsanurga "Vagade elu" ja teisi lavatükke. Haridus Seltsi esimees oli algul Nittim Priidu ja hiljem teised. Peod toimusid siis veel rahva oma taastatud magasiadas. Mängijad olid innuga asja juures, külastajaid alati saal täis. Peab ütlema, et küla noored, kuskilt juhendust ja õpetust saamata, mängisid sel ajal küllaltki hästi.

Parimaid mängijaid tollal olid, nüüd juba ammu maamullas Marie Mölder, Anna Kask, Liidia Oolmets, kooliõpetaja Johanna Puum-Valdman j.t.

Korraldati ka perekonna õhtuid kergema eeskavaga. Aastatel 1933-34 töötas ka "Kassari Perenaiste Ring" Gunigunde Leivathi juhtimisel, õpiti toidu valmistamist ja õmblemist, korraldati teeõhtuid.

Veel töötas ka "Karskuse Selts" Ludvig Kerseni juhtimisel. Rahvamaja hävimise tõttu korraldati peoõhtuid koolimajas, kus praegu on Koduloo Muuseum. Kuna aga koolimajas ei olnud soovitatav peoõhtuid korraldada, kohandati endine algkooli, või küla koolimaja, kus praegu kinoseansid toimuvad, Rahvamajaks. Suveti oli peoõhtud alati rahvast tulvil, tuldi Emmastest, Kärddlast, Käinast, Vaemlast, selleaegne transpordi vahend oli peamiselt jalgratas, ka neid oli ainult jõukamatel noortel. Sõiduautosi oli Käinas vaid 1, Kärddlas 2. Esines ka külaliskollektiive, sagedased külalised oli Kasevälja näitering ja laulukoor.

Kuna Rahvamaja juures oli ruumikas spordiplats, mängisid noored suveõhtuti tihti võrkpalli, peeti ka palli lahinguid Emmaste-Kärddla-Käina meeskondadega. Kui ei olnud pidu, korraldati lihtsalt tantsuõhtuid, muusikat tegi küla lõõtspilli mängija August Mölder.

Esiküla taludes, nim. Aadul ja Laasil, oli suured kiiged, millel 6 inimest sai korraga kiikuda ja pererahvas lubas noortel neid kasutada. Suve pühapäevadel, mis olid noorrahval kodutöödest vabad, kogunesid poisid, tüdrukud kokku ja mindi kiigele, kus veedeti hulk tunde kiikudes ja lauldes.

Kassari noored käisid Käinas pidul. Säälnu Rahvamaja oli palju ruumikam kui Kassaris, rahvast ka rohkem koos, kuna Käina oli ikkagi alevik, kus elu pulbitses palju hoogsamalt. Sinna minek toimus ikka jalgsi või lootsikuga üle lahe.

Kassari ja usk.

Kassari rahvas olid eranditult lutheriusulised, välja arvatud 3-4 inimest, kes kuulusid lahkusuliste kilda. Kassari usukogudus kuulus Pühalepa kiriku alla. Kuna aga see kirik asus

kaugel, käidi sääli haruharva, juhtus aga keegi abielluma, siis sõideti hobustega pulmatalitusele. Tsaari valitsuse aegsed noored leeritati kõik Pühalepas, hiljem Käina kirikus.

Leeri võis minna noor, kui ta oli 15 a. vana, leer (usuõpetus) kestis 3 nädalat, oli see aeg läbi, võis nooruk end juba täis inimeste kilda lugeda.

Huvitav on märkida, et kassarlased ei võtnud osa lahkusuliste palvetundidest, neid korraldati Rooli talus (Praegu Sidelaste Puhkekodu) ega võtnud nende usku omaks, selle vastu aga Orjaku rahvas olid pea 90% lahkusulised ja pea iga nädal peeti säälses peredes palvetunde, mis oma olemises meenutasid nagu hullunud inimesi, kes oma usuekstaasis laskusid äärmuse piirini. Ulgudes ja käsi plaksutades olid enamuse kummuli põrandal, ringutasid käsi pea kohal, nutsid ja hõiskasid, kõik see jättis pealtnägijaile äärmiselt masendava mulje.

Kassarlased olid vist realistlikum ja arenenum rahvas. Pea igas peres loeti ajalehti, jõukamatel olid isegi raadiod.

Aastail 1927-28 a. oli juba Postkontor Rahvamajas, mis tules hävis, juhataja oli Herbert Elmi. Maja hävinedes kolis Postkontor Kibus Antoni tallu, juhatajaks Kibus Oskar, valmistati ka postkast nummerdatud sahtlitega iga pere jaoks, mis asetati koolimaja esikusse, kus ta vist praegugi asub.

Postinaise kohuseid täitis kaua aastaid elatanud popsikoha naine Tiiu Elbag, kes iga päev käis jala Käinas ja tõi postikoti oma seljas Kassari. Kerge see amet ei olnud, iga päev käia jala 20 klm. minnes ja tulles seljas raske postikott, hiljem sai teiseks posti kättesaamise kohaks kauplus, kust Kiisiküla ja Esiküla rahvas oma ajalehed kätte said.

Siia lisaks veel noorte vabaaja veetmisest talvel. Palju harvem kui suvel, toimus mõni pidu õhtu.

Paljud algkooli lõpetanud siirdusid, kellel see võimalik oli, edasi õppima Haapsallu Läänemaa Ühisgümnaasiumisse, või Õpetajate Seminari, mõni ka Tallinna. Kõik ei suutnud küll vanemate kehva olukorra tõttu kooli lõpetada.

Seminari lõpetanuist töötasid hiljem mitmed Hiiumaal õpetajatena.

Nii jäi saar talveks noortest päris lagedaks, kellel ei olnud võimalust edasi õppida, läksid Tallinna teenistust otsima, kus töötati peamiselt majateenijatena.

Suveks aga tuli saare noorus, kes koolist, kes teenistuskohast, tagasi kodusaarele.

Veel varem, kui Kassaris ei olnud oma Rahvamaja, käis suvel külanoorus n.n. Veomäel, kus asusid 4 pukktuulikut, lõõtspilli saatel tantsimas. Kassaris oli sel ajal 7 pukktuulikut.

Mäelt tuulikute juurest avanes idülliline pilt Kassari lahele ja laidudele, ei olnud siis veel toda männikut mäe all, mis ulatub tänaseks mäeveeru alt kuni Mäealuse küalani ja matab vaate merele, seda kõik tänu loodusekaitsele, mis keelas saarelt isegi kadakate raiumise, huvitav kelle või mille eest on vaja saart kaitsta?

Kunagine, tõesti kaunis saar, on nüüd muutunud džungliks. Ei olnud saarerahvas iialgi näinud, milline loom on põder, metssiga, rebane, roomajad ussid, ka sääsed puudusid.

Lai avar vaade Veskimäelt Muhu väinale pakkus suve õhtuil ülevat pilti, paremal sinetas Käina laht, avarust oli küllaga. Saart läbivat teed segas harva talumehe hobusega veetav heinakoorem, ei ühtegi mootorratast ega autot.

Taas Kassari elu, olu juurde. Külas oli 4 jõukamat meest, nimelt Villem Elmi, Gustav Elmi, Villem Vetsi ja Suurvärav Juhan, kes omasid purjelaevu, see oli väike "Laeva Ühistu", laevadega veeti küttepuid Tallinna.

Hiljem ehitas kpl. omanik Gustav Elmi endale üksinda 2 mastilise purjeka, millega tõi oma kpl. tarbeks kaupa. Laeva ehituse plats oli "Kassari otsas" nagu sel ajal seda paika nimetati, praegu Rannakalurite paadisadam. Laeva valmimine ja vette laskmine oli suursündmus saarele, millele saare rahvas kõik kaasa elas.

Muide imekaunid olid need purjekad oma luikvalgete purjedega, kui nad seilasid oma teekonnal läbi Muhu väina, tulles Sääretirbi tagant, läbides Kassari lahe ja kadusid Kuivrahu taha oma puulaadungiga Tallinna poole. Huvitav oli neid jälgida Veskimäelt, vaatepilti mida vist ükski kassarlane enam iial ei näe.

(järgneb)

Teated

Mõisa poe juures avatud suveturg. Kaubelda saab iga päev

* * *

Esmaspäeval, 16. mail kell 18 toimub rahvamaja saalis Käina valla arengukava arutelu.

* * *

Kolmapäeval, 8. juunil kell 20 toimub Kassari raamatukogus Haridusseltsi üldkoosolek. Palun kaasa võtta liikmemaks. Palun helista, kui vajad kohalejõudmiseks transporti või tulla ei saa.
Juhatus.

* * *

Kontserdid „Kolm risti Kassari kohal“ toimuvad Kassari kabelis 3. juunil, 1. juulil ja 5. augustil.

* * *

Kassari kooli kokkutulek toimub laupäeval, 20. augustil. Kogunemine mõisas endise kooli, praeguse muuseumi juures.
Täpsem info peale 1. juunit tel. 4694334 Vaike Kutser ja 4697116 Vilja Saar.

* * *

Näitemängu „Rootsi onu ehk ka vaesed naeravad“ etendused toimuvad Kassari rahvamajas 18. juunil, 23. juulil ja 13. augustil. Kõik etendused algavad kell 20.00. Mängivad: Ulvi Uusoja, Marje Oolmets, Illar Risti, Kalju Hülge ja Aivar Lorits.
Pilet 15 krooni. Etendusest saadav tulu läheb Lepa Anna Sukasääre täitmiseks.

* * *

Reedel, 21. oktoobril kell 20 etendub Käina Kultuurikeskuses näitemäng „Madise ja Priidu laulupidu ehk kuidas Kassari mehed Eurovisioonil käisid“.

* * *

Käina valla kevad-suve ürituste kalender

- 13. mai kell 20.00 kultuurikeskuses „Elu on ilus“. Estraaditrupp „Odra Iva“ esietendus
- 14. mai kell 18.00 disko noorte kultuurikeskuses
- 20. mai kell 21.00 salongiõhtu „Liilias“
- 22. mai Käina kevadlaat
- 27-29. mai R. Tobiase päevad
- 28. mai Kassari jooks
- 29. mai Hiiumaa laulu ja tantsupäev „Kodu + saar = kodusaar“ Kassari kiigeplatsil
- 2. juuni lastekaitsepäeva tähistamine Käina ujulas
- 23. juuni „Jaaniturniir“, võrkpallis
- 23. juuni jaanituli Kassari kiigeplatsil
- 9. juuli „HIIU FOLK“ Kassaris
- 19. juuli Muhuväina Regatt Orjakus
- 13. august „Päev Käina kiriku juures“
- 14. august Käina koolilaat

Leidsime prügimäelt ühe huvitava luuletuse, mida pakume ka teile lugemiseks. See lugulaul on kirjutatud kunagise „Õitsengu“ kolhoosi elust. Eks igal ajal ole olnud inimestel erinevad mured ja osatud neid ka laulu sisse seada – sedasi ehk elu pisut kergemalt võtta või aasidagi. Igatahes tore on seda ka tänapäeval lugeda ... vanematel inimestel avaneb võimalus ehk pisut nostalgitsedagi!

Laul „Õitsengust“

T. Sibul

Me kolhoosi karjanaised
Pole nõnda kui on teised
Alati nad riidlevad
Omavahel nääklevad

Juhatus tegi otsuse:
Piim tuleb viia Emmaste
Aga küll siis kisa hakkas
Nii et kolhoos vastu rökkas.

Seda küll ei pea saama
Liiga vara peame tõusma
Ja see juhatuse kontroll
Emmastes on päris hull

Kui see piim tuleb koorejaamast
Tee pääl juba hapuks läeb
Vasikatel siis kõhud lahti
Põrssad aina surevad

Kui esimene prikaad läks heinale
Ja heina tegi kolhoosile
Teine prikaad tasakesi
Omal heina nokitses

Ühel tüttar metsapunktis
Teisel lepigu tööline
Siald nad heinamaad siis said
Mis tuli valmis teha sedamaid

Kui see hein oli valmis saanud
Oma lehma toit oli kindlustatud
Siis kõik suure hooga
Kolhoosil hakkast heina tegema

Hiljem siis hakkas sadama
Heinatöö oli rikutud
Esimene prikaad heina valmis sai
Teisel nelikümmend hektaari tegemata jäi

Uudismaad meil ei saa teha
Selle pärast vaeva näha
Kus uudismaa planeeritud
Seal vihmast järv on tekkinud

Vihma iga päev meil sajab
Ja kõik kraavid üle ajab
Ja see riigi metsa vesi
Tuleb meil kaela, kibe tõsi

Karjalaudad, hobusetallid
Suvel said remonditud
Tehti neile uued laed
Ja ka panti uued toed

Kõik need asjad järel vaated
Loomad saavad hästi söödet
Brigadiir meil tupli mees
Igas pool ta kõige ees

Tööle ta hästi juhatab
Iialgi ei pahanda
Päevad ta kõik kirja seab
Igal õhtul aru peab

Et tal oleks korras tööd
Puhkuseks on ainult ööd
Kui ühismeeles tööd kõik teevad
Küll siis edu varssi näevad.